

VASTUTSÜKLILISE KAPITALIPUHVRI MÄÄR

EESTI PANGA HINNANG VASTUTSÜKLILISE KAPITALIPUHVRI MÄÄRALE (I KVARTAL 2024)

2021.–2022. aasta kiire laenukasvuga seotud riskide tõttu tõstis Eesti Pank vastutsüklilise kapitalipuhvri määra 1,5%ni. Uus määr hakkas kehtima 1. detsembril 2023. Kuigi laenuaktiivsus on Eestis praeguseks vähenenud, on varem kuhjunud riskide vastu kindlustamiseks siiski endiselt vajalik puhvrit hoida.

- Kohaldatav vastutsüklilise kapitalipuhvri määr: **1,5%**
- Standardne võla ja SKP suhtarv: **108%**; selle kõrvalekalle pikaajalisest trendist on **–8 protsendipunkti**
- Puhvri arvutuslik määr: **0%**

Puhvri määra põhjendus: reaalsektori võla aastakasv aeglustus 2023. aasta kolmanda kvartali lõpuks pea 3%ni. Kuigi võlakasv on aeglustunud ja jääb praegu alla nii pikaajalisele kui ka jooksvale nominaalsele majanduskasvule, on 2021. ja 2022. aasta kiiret laenukasvu arvestades siiski alust arvata, et finantstsüklilist tulenevad riskid püsivad Eestis endiselt. Kui majanduslangus peaks jätkuma, siis võivad tekkida suuremad probleemid laenude tagasimaksimisega. Sellest tulenevalt on vastutsükliline kapitalipuhver vajalik, et kindlustada pankadele suurem kapitalivaru kuhjunud riskide vastu.

Reaalsektori võla aastakasv aeglustus 2023. aasta kolmandas kvartalis edasi.

Reaalsektori võlg kasvas kolmandas kvartalis aasta arvestuses 3,2%, mis on väiksem nii jooksva 12 kuu nominaalsest SKP kasvust kui ka pikaajalisest¹ nominaalsest SKP kasvust. Osaliselt tulenes võlakasvu aeglustumine statistika täpsustamisest – seda arvestamata oleks võlakasv olnud kolmanda kvartali lõpus 4,8%. Kuna võlakasv on aeglustunud juba neli kvartalit järjest ja võlakasv püsis viimasel kuuel kuul väiksem kui pikaajaline nominaalne SKP kasv, viitab see, et finantstsüklilist tulenevate riskide kuhjumine on Eestis peatunud. Eesti Panga detsembriprognoosi järgi hakkab võlakasv uuesti kiirenema ja investeringud suurenema 2025. aastal (vt joonis 1).

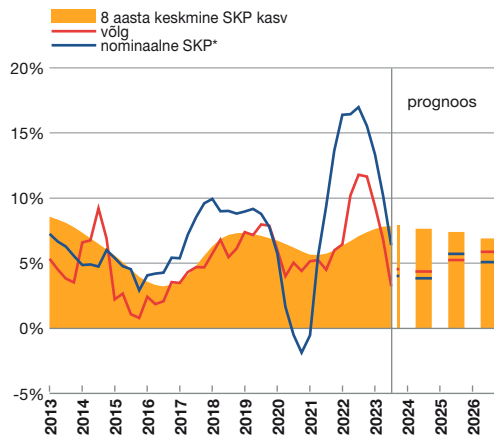
Koos majandusaktiivsuse vähenemisega on

edasi langenud ka võlakoormus ehk võla ja SKP suhtarv. Kuna võlg kasvas kolmandas kvartalis nominaalsest SKPst aeglasemalt, vähendas see taas võlakoormust. Prognoosi kohaselt püsib võlakoormus ettevaates järgmisel kolmel aastal võrdlemisi stabiilne (vt joonis 2).

Suurema ebakindluse ja halvemate majandusväljavaadete tõttu on laenuaktiivsus alates

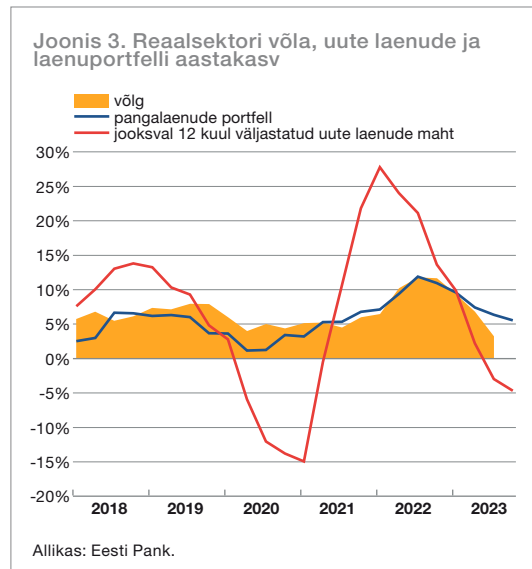
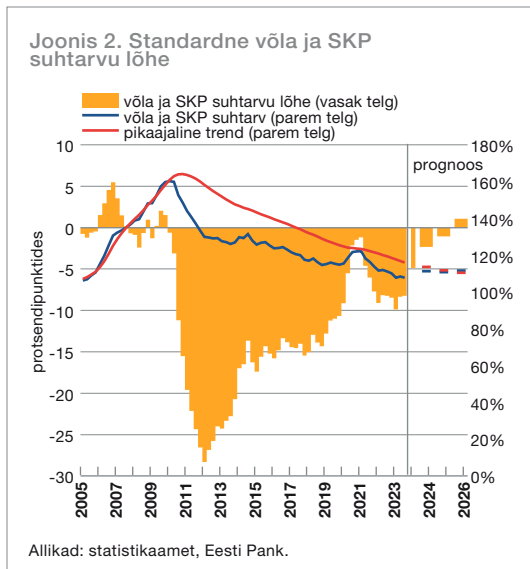
2023. aasta esimesest poolest vähenenud. Pangandusstatistika järgi võtsid ettevõtted ja majapidamised kolmandas kvartalis uusi laene 6% ja neljandas kvartalis 5% väiksemas mahus kui aasta tagasi samal ajal. Rohkem vähenes laenuaktiivsus majapidamiste eluasemelaeuade puhul: seal oli uute laenude maht eelmise aastaga võrreldes neljandas kvartalis 16% väiksem. Laenuaktiivsuse vähenemine paistab silma ka laenuportfelli aastakasvu aeglustumises. 2023. aasta detsembri lõpuks kahanes reaalsektori laenuportfelli aastakasv 6%ni (vt joonis 3).

Joonis 1. Reaalsektori võla ja nominaalse SKP aastakasvu prognoos



* 4 kvartalil SKP liibisev aastakasv. Allikad: Eesti Pank, statistikaamet.

¹ Eesti Pank on vastutsüklilise kapitalipuhvri hinnangus kasutanud pikaajalise SKP kasvuna viimase kaheksa aasta keskmist nominaalset SKP kasvu, mis aitab tasandada kasvutempo lühiajalist heitlikkust.



Baseli pangajärelevalve komitee metoodika alusel arvatud nn standardne võla ja SKP suhtarvu lõhe oli 2023. aasta kolmanda kvartali lõpus –8 protsendipunkti. Eesti Panga kasutatav täiendav lõhe oli –12 protsendipunkti. Võla ja SKP suhtarvu negatiivne lõhe tähendab, et võla ja SKP suhtarv on selle metoodika järgi praegu võlakooormuse pikaajalisest trendist madalam, mistõttu on vastutsüklilise puhvri arvutuslik määr 0%. Ettevaates on Eesti Panga detsembriprognosi järgi oodata, et võla ja SKP lõhe hakkab järk-järgult kahanema ning muutub 2026. aasta lõpuks positiivseks (vt joonis 2).

Kokkuvõttes võib Eesti Panga 2024. aasta märtsikuisse hinnangu järgi öelda, et kuigi võla kasv on aeglustunud, püsivad 2021.–2022. aasta kiiret laenukasvu arvestades Eestis endiselt finantstsüklilist tulenevad riskid. Nende leevendamiseks Eesti Pank 2022. aasta novembris vastutsüklilise kapitalipuhvri nõuet tõstiski; 1,5% nõue hakkas kehtima 2023. aasta 1. detsembrist. Kuna laenuaktiivsus on kahanenud ja laenukasv aeglustunud, on tsüklilise riski edasise kuhjumise oht vähenenud. Riskid püsivad aga siiski ja seepärast on endiselt vajalik puhvrit hoida.